



HYVINVOINTIALUEEN JÄRJESTÖ- YSTÄVÄLLINEN TOIMINTAMALLI

Varsinais- Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelma,
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä / Järjestöprojektiryhmä

**JÄRJESTÖYSTÄVÄLLISELLÄ
HYVINVOINTIALUEELLA YHDISTYKSET JA
JÄRJESTÖT OVAT HYVINVOINTIALUEEN
TÄRKEITÄ KUMPPANEITA JA MERKITTÄVÄ
MENESTYSTEKIJÄ. YHDISTYKSET JA
JÄRJESTÖT TARJOAVAT ASUKKAILLE
HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ EDISTÄVÄÄ
TOIMINTAA, TUKEA SEKÄ
OSALLISTUMISEN JA VAIKUTTAMISEN
MAHDOLLISUUKSIA.**

JÄRJESTÖYSTÄVÄLLISEN HYVINVOINTIALUEEN TARKISTUSLISTA

YHTEISTYÖ STRATEGISESSA SUUNNITTELUSSA JA PÄÄTÖKSENTEOSSA VARMISTAA TAVOITTEELLISEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN MYÖS TULEVAISUUDESSA

- 1 Järjestöt otetaan mukaan keskeisiin toimitelmiin ja järjestönäkökulma tulee esiin keskeisissä asiakirjoissa.
- 2 Hyvinvointialueen toiminnan strategista suunnittelua tehdään yhteistyössä järjestöjen kanssa.
- 3 Järjestöt ovat mukana tuottamassa tietoa asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä hyvinvointialueen raportointiin.

SUJUVA KÄYTÄNNÖN YHTEISTYÖ ARJESSA VARMISTAA JÄRJESTÖJEN JA YHDISTYSTEN TOIMINNAN HYÖDYNTÄMISEN ASUKKAIDEN PARHAAKSI.

- 1 Järjestöjen ammattilaisten, kokemustoimijoiden ja vapaaehtoisten asiantuntijuutta arvostetaan ja sitä hyödynnetään monipuolisesti toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
- 2 Hyvinvointialue tiedottaa selkeästi toiminnastaan ja yhteistyömahdollisuuksista järjestöille ja huolehtii, että tieto järjestöjen ja yhdistysten toiminnasta saavuttaa asukkaat.
- 3 Hyvinvointialueelle on nimetty järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava järjestöyhdyshenkilö, jolla on tehtävään selkeä työnkuva, dokumentoitavat työmenetelmät ja riittävät resurssit.

TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN TAVOITTEELLISELLA JA YHDENVERTAISLLA TALOUDELLISELLA YHTEISTYÖLLÄ

- 1 Hyvinvointialueen järjestöavustamisen periaatteista sovitaan yhdessä.
- 2 Järjestöjen avustuksilla vahvistetaan hyvinvointitaloutta.
- 3 Hyvinvointi-investointina tarjotaan järjestöjen käyttöön esteettömiä fyysisiä tiloja ja verkkoalustoja.

SISÄLLYSLUETTELO

3. JÄRJESTÖYSTÄVÄLLISEN HYVINVOINTIALUEEN TARKISTUSLISTA

4. SISÄLLYSLUETTELO

5. TAUSTAA

6. YHTEISTYÖ STRATEGISESSA SUUNNITTELUSSA JA PÄÄTÖKSENTEOSSA VARMISTAA TAVOITTEELLISEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN MYÖS TULEVAISUUDESSA

1. Järjestöt otetaan mukaan keskeisiin toimielimiin ja järjestönäkökulma tulee esiin keskeisissä asiakirjoissa.
2. Hyvinvointialueen toiminnan strategista suunnittelua tehdään yhteistyössä järjestöjen kanssa.
3. Järjestöt ovat mukana tuottamassa tietoa asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä hyvinvointialueen raportointiin.

9. SUJUVA KÄYTÄNNÖN YHTEISTYÖ ARJESSA VARMISTAA JÄRJESTÖJEN JA YHDISTYSTEN TOIMINNAN HYÖDYNTÄMISEN ASUKKAIDEN PARHAAKSI.

1. Järjestöjen ammattilaisten, kokemustoimijoiden ja vapaaehtoisten asiantuntijuutta arvostetaan ja sitä hyödynnetään monipuolisesti toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
2. Hyvinvointialue tiedottaa selkeästi toiminnastaan ja yhteistyömahdollisuuksista järjestöille ja huolehtii, että tieto järjestöjen ja yhdistysten toiminnasta saavuttaa asukkaat.
3. Hyvinvointialueelle on nimetty järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava järjestöyhdyshenkilö, jolla on tehtävään selkeä työnkuva, dokumentoitavat työmenetelmät ja riittävät resurssit.

12. TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN TAVOITTEELLISELLA JA YHDENVERTAISELLA TALOUDELLISELLA YHTEISTYÖLLÄ

1. Hyvinvointialueen järjestöavustamisen periaatteista sovitaan yhdessä.
2. Järjestöjen avustuksilla vahvistetaan hyvinvointitaloutta.
3. Hyvinvointi-investointina tarjotaan järjestöjen käyttöön esteettömiä fyysisiä tiloja ja verkkoalustoja.

15. YHDYSPINNAT LUOVAT LISÄARVOA ASUKKAIDEN OSALLISUUTEEN, TOIMINTAAN JA PALVELUIHIIN

21. KÄYTÖSSÄ OLEVIENTÄ KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ

25. JÄRJESTÖPROJEKTIRYHMÄ JA KIITOKSET

26. LÄHTEET JA HYÖDYLLISET LINKIT

LIITE 1, KUVIO 1: VARSINAIS-SUOMEN SOTE-JÄRJESTÖJEN HYTE-TOIMINTA 12/2018

LIITE 2, KUVIO 2: JÄRJESTÖYSTÄVÄLLISEN KUNNAN TOIMINTAMALLI 12/2020

LIITE 3, TEAVIISARIN JÄRJESTÖYHTEISTYÖTÄ KOSKEVAT KYSYMYKSET

TAUSTAA

MAAKUNNALLINEN MALLI HYVINVOINTIALUEELLE JA JÄRJESTÖILLE AVUKSI VAIKUTTAVAA YHTEISTYÖHÖN

VARSINAIS-SUOMEN SOTE-JÄRJESTÖJEN HYTE-TOIMINNAN Kuvaus 2018

Varsinais-Suomen edellisen sote- ja maakunta-uudistuksen hyte-työryhmä nimesi v. 2018 järjestötyöryhmän kuvaamaan sosiaali- ja terveysalan järjestöjen (= sote-järjestöjen) hyte-toimintaa. Kuvaus tehtiin maakunnan ja sote-järjestöjen tarpeita varten. Tarkoituksena ei ollut kuvata yksittäisten järjestöjen toimintaa, vaan yhdistää järjestöjen toimintaa maakunnalliseksi kokonaisuudeksi. Kuvaus on tehty silloiseen sote-uudistukseen liittyen nimenomaan sote-järjestöjen toiminnasta, mutta kuvausta voidaan hyödyntää myös muiden järjestöjen hyte-toimintojen näkyväksi tekemisessä. (Kts. Liite 1)

VARSINAIS-SUOMEN JÄRJESTÖYSTÄVÄLLISEN KUNNAN TOIMINTAMALLI 2020

Varsinais-Suomessa kuntien keskinäistä sosiaali- ja terveystoiminnan kehittämistä on jatkettu vapaaehtoisesti liittämällä se osaksi maakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmaa. Tehtyä yhteistyötä on jatkettu vuodesta 2020 osana Varsinais-Suomen Tulevaisuuden sote-keskusohjelmaa ja Marinin hallituksen sote-uudistusta. Hyte-työryhmän vastuualueella oli osana järjestämissuunnitelmaa kuntien yhteisen järjestöyhteistyömallin kuvaaminen. Pohjana hyödynnettiin järjestöjen hyte-toiminnan kuvausta. Tehtäväkokonaisuudesta vastasi maakunnallisen hyte-työryhmän alainen kahdeksanjäseninen järjestöprojekti-ryhmä, jonka vastuutahona toimi JärjestöSote-hanke 113, Varsinais-Suomi. Kuvausta tehtiin hyte-työryhmän ja järjestöjen lisäksi myös mm. maakunnallisen kuntien hyte-koordinaattoriverkoston kanssa ja se valmistui joulukuussa 2020. (Kts. Liite 2)

VARSINAIS-SUOMEN JÄRJESTÖYSTÄVÄLLISEN HYVINVOINTIALUEEN TOIMINTAMALLI 2021

Laki hyvinvointialueesta edellyttää yhteistyötä hyvinvointialueen ja järjestöjen kesken ja

yhteistyö tulee jatkossa olemaan yhä merkittävämmässä roolissa. Tuloksellisen yhteistyön varmistamiseksi Varsinais-Suomessa on osana maakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmaa ja Tulevaisuuden sote-keskus-hanketta luotu tämä järjestöystävällisen hyvinvointialueen toimintamallin kuvaus. Kuvauksessa on hyödynnetty sekä 2020 valmistunutta järjestöystävällisen kunnan toimintamallia että 2018 valmistunutta sote-järjestöjen hyte-toimintojen kuvausta.

Tällä asiakirjalla kuvataan tehtävänannon mukaisesti erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöjen hyte-toimintaa ja siihen liittyvää yhteistyötä, mutta toimintamallia voi soveltaa myös muihin toiminta-alueen järjestöihin. Huomioitavaa on myös, että Varsinais-Suomessa on lukuisia palveluntuottajajärjestöjä, joiden myytävillä palveluilla on tärkeä merkitys kohderyhmänsä palveluketjussa. Kilpailuneutraliteetin ja hankintalainsäädännön toteutumisen varmistamiseksi ei tätä toimintaa kuitenkaan voitu kuvata tässä järjestämissuunnitelman alaisessa yhteistyössä.

Tehtäväkokonaisuudesta on vastannut kaksitoistajäseninen järjestöprojekti-ryhmä. Kuvausta ja sen sisältöä ovat olleet kommentoimassa ja kehittämässä myös Varsinais-Suomen sote-järjestöjen neuvottelukunta sekä Varsinais-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmasta ja Tulevaisuuden sote-keskus-ohjelman hankkeesta vastaavia valmistelijoita. Toimintamallia olivat kehittämässä myös 19 järjestöä ja muuta organisaatiota, jotka ottivat osaa sisällön sähköiseen kommenttikierrokseen.

Tämä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen yhteinen järjestöystävällisen hyvinvointialueen toimintamalli on tehty niin hyvinvointialueen kuin järjestöjenkin avuksi vahvan, vaikuttavan, tasapuolisen ja asiantuntevan yhteistyön suunnitteluun ja toteutukseen. Kuvaus sisältää järjestöystävällisen hyvinvointialueen tarkistuslistan. Jokaista teemaa on käsitelty vielä tarkemmin omassa osiossaan. Kuvauksen lopussa on listaus käytetyistä käsitteistä sekä pohdinta ja lisätiedot huomioitavista yhdyspinnoista. Viimeisenä löytyvät kuvausprosessissa käytetyt lähteet sekä muuta hyödyllistä materiaalia hyvinvointialueen järjestöyhteistyön kehittämiseksi.



YHTEISTYÖ STRATEGISESSA SUUNNITTELUSSA JA PÄÄTÖKSENTEOSSA VARMISTAA TAVOITTEELLISEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN MYÖS TULEVAISUUDESSA

1. JÄRJESTÖT OTETAAN MUKAAN KESKEISIIN TOIMIELIMIIN JA JÄRJESTÖNÄKÖKULMA TULEE ESIIN KESKEISISSÄ ASIAKIRJOISSA.

Laki hyvinvointialueesta edellyttää järjestöjen osallistumisen hyvinvointialueen talouden ja palveluiden suunnitteluun yhdessä asukkaiden ja palveluiden käyttäjien kanssa. Aluevaltuustolla on velvollisuus huolehtia monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. Hyvinvointialueella on oltava strategia, jossa aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Hyvinvointialueen strategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kuten järjestöyhteistyö.

HYVINVOINTIALUEELLA:

- edistetään yhdessä kuntien kanssa yleishyödyllisten järjestöjen toimintaedellytyksiä ja

vaikuttamismahdollisuuksia.

- hyvinvointialuestrategiaan ja siihen kiinteästi liittyvään hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu järjestöyhteistyö.

- järjestöyhteistyö on kirjattu johtoryhmää ja valtuuston käsittelyä ohjaaviin asiakirjoihin, kuten hallintosääntöön.

- muissakin asiakirjoissa, kuten toimintasäännöissä ja esityslistoissa, on kirjaus velvollisuudesta kuulla järjestöjen edustajia, vanhus- ja vammaisneuvostoja sekä nuorisovaltuustoa.

Järjestöyhteistyön tulee näkyä hyvinvointialueen toiminnan ja talouden suunnittelussa (rahoitus, tilat ja muut resurssit). Järjestöyhteistyön hyödyntämiseen on syytä olla luotuna käytännöt aluevaltuustossa ja -hallinnossa, luottamushenkilöhallinnossa (lautakunta/valiokunta tms.), toimialan johtoryhmässä tai työryhmässä ja poikkihallinnollisissa työryhmissä.

2. HYVINVOINTIALUEEN TOIMINNAN STRATEGISTA SUUNNITTELUA TEHDÄÄN YHTEISTYÖSSÄ JÄRJESTÖJEN KANSSA

Laissa hyvinvointialueesta on määritelty asukkaiden osallistumisoikeus. Lakisääteisissä vanhus- ja vammaisneuvostoissa sekä nuorisovaltuustossa jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä. Hyvinvointialueen on tiedotettava toiminnastaan järjestöille ja muille yhteisöille.

Vanhus- ja vammaisneuvostoissa sekä nuorisovaltuustossa tulee olla riittävä edustus kyseisen kohderyhmän henkilöistä, heidän omaisistaan sekä heitä edustavista järjestöistä. Neuvostoilla ja valtuustolla on hyvä olla edustaja läsnä- ja puheoikeudella hyvinvointialueen keskeisissä päättävissä elimissä. Hyvinvointialueella toimii 113 sote-järjestöjen neuvottelukunta Varsinais-Suomi (113-neuvottelukunta), Varsinais-Suomen liiton maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) järjestöjaosto sekä muita maakunnallisia yhteistyöfoorumeita. Sote-järjestöjen yhteisellä mandaatilla 113-neuvottelukunta toimii hyvinvointialueen tukena ja edistää sote-järjestöjen yhteistyötä. 113-neuvottelukunta koordinoi myös jatkossa järjestöedustajia hyvinvointialueen eri työryhmiin ja toimialojen päätöksenteon tueksi.

Järjestö- ja henkilöedustajat tuovat esiin asukkaiden ja palveluiden käyttäjien tarpeita esimerkiksi liittyen hyvinvointialueen palveluihin ja niiden toteuttamistapoihin. Järjestöt tuottavat paljon asukkaita koskevaa hyvinvointitietoa, jota on hyvä saada hyvinvointialueen käyttöön strategiasuunnittelusta käytännön työhön. Järjestöavustuksilla tehtävät yleishyödylliset hanke- ja kehittämistyöt voivat täydentää hyvinvointialueen palvelutarpeita.

Hyvinvointialueen on hyvä viestiä järjestöille tarpeistaan esimerkiksi strategiasuunnittelun yhteydessä. Hyvinvointialueen kannattaa toimia hankkeissa järjestöjen yhteistyökumppanina yksin tai yhdessä kuntien kanssa. Yhteistyössä järjestöjen edustajien kanssa pystytään luomaan toimintoja ja palveluja, joita hyvinvointialueella

tulevaisuudessa tarvitaan. Hyvinvointialue voi edistää osallistumista ja vaikuttamista esimerkiksi tukemalla järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua. Kun järjestöt ovat tietoisia hyvinvointialueen strategisista tavoitteista ja toimenpiteistä vaativista ajan ilmiöistä, ne osaavat myös itse suunnata toimintaansa yhteisen tavoitteen mukaisesti.

Edellä kuvatuilla tavoilla toteutuu asukkaiden ja järjestöjen mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Näillä on merkitystä mm. asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen ja liikkumiseen.

3. JÄRJESTÖT OVAT MUKANA TUOTTAMASSA TIETOA ASUKKAIDEN HYVINVOINNISTA JA TERVEYDESTÄ HYVINVOINTIALUEEN RAPORTOINTIIN.

Hallituksen esityksen mukaan hyvinvointialueen on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho kuten alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä. Hyvinvointialueen on valmisteltava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma sekä lisäksi tuotettava tiedot Terveyden ja hyvinvointilaitokselle TEA-viisaria varten, josta löytyvät myös järjestöyhteistyötä koskevat kysymykset. Näiden avulla voidaan arvioida ja tunnistaa järjestöyhteistyön vahvuuksia ja löytää kehittämiskohteita. Hyvinvointialueen järjestöyhteistyötä suunniteltaessa, sitä tilastotaessa ja raportoitaessa onkin hyvä hyödyntää TEA-viisarin järjestöyhteistyötä koskevia kysymyksiä.

Hyvinvointia ja terveyttä edistäviä rakenteita kuvattaessa on huomioitava järjestöjen rooli ja hyte-työryhmässä tulee olla järjestöedustaja. Hyte-työryhmän tulee edistää järjestöyhteistyötä alueella: Sen on hyvä kuulla myös kuntien hyvinvointikoordinaattoreiden verkostoa järjestönäkökulmasta ja toisaalta hyte-työryhmä vie järjestöasioita tiedoksi myös hyvinvointikoordinaattoreiden verkostolle. Hyvinvointialueen tulee neuvotella säännöllisesti vähintään vuosittain yleishyödyllisten järjestöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.

Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa tulisi näkyä kaikissa työvai-



SUJUVA KÄYTÄNNÖN YHTEISTYÖ ARJESSA VARMISTAA JÄRJESTÖJEN TOIMINNAN HYÖDYNTÄMISEN ASUKKAIDEN PARHAAKSI

1. JÄRJESTÖJEN AMMATTILAISTEN, KOKEMUSTOIMIJOIDEN JA VAPAAEHTOISTEN ASIAANTUNTIJUUTTA ARVOSTETAAN JA SITÄ HYÖDYNNETÄÄN MONIPUOLISESTI TOIMINNAN SUUNNITTELUSSA, TOTEUTUKSESSA JA ARVIOINNISSA.

Hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan. Keskeisimpinä vaikuttamiskeinoina voidaan pitää hyvinvointialueen asukkaan äänioikeutta aluevaaleissa ja äänestys-oikeutta hyvinvointialueen kansanäänestyksessä. Hyvinvointialueen asukkaalla on lisäksi aloiteoikeus hyvinvointialueen toimintaa koskeissa asioissa sekä oikeus monipuolisiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin. (Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 29 §)

Järjestöjen kanssa tehtävä yhteinen työ mahdollistaa erilaisten järjestöverkostojen hyödyntämisen ja monitahoisen asukkaiden tavoittamisen hyvinvointialueella. Järjestöissä on monipuolista ammatillista osaamista, vapaaehtoisten tietotaitoa ja kokemusasiiantuntijuutta. Järjestöissä on osaamista erilaisiin asiakokonaisuuksiin (mm. mielenterveys, harvinaiset sairaudet, syrjäytyminen, yksinäisyys ja ikäkysymykset, sosiaaliset, kognitiiviset, psyykkiset ja fyysiset toimintakyvyn haasteet sekä näihin liittyvä hyte-toiminta ja sote-palvelut), sosiaalisesti kestävään kehitykseen ja kansalaistoimintaan liittyen.

HYVINVOINTIALUEIDEN KANNATTAA HYÖDYNTÄÄ KONKREETTISTA ARJEN YHTEISTYÖTÄ JÄRJESTÖJEN KANSSA

- kutsumalla ja osallistamalla järjestöjen asiantuntijoita ja/tai järjestöjen tavoittamia palvelujen käyttäjiä/tarvitsijoita mukaan alueen toimintojen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen.
- ottamalla järjestöjen asiantuntijoita ja kokemustoimijoita mukaan hyvinvointialueen toimielimiin sekä kehittämis- ja ohjausryhmiin.
- keräämällä kehittämisideoita sekä hiljaisia

signaaleja tuen tarpeesta alueella avoimen palautekanavan kautta.

Järjestöjen rooli erilaisissa monisektorisissa asiantuntijaryhmissä on hyvinvointialueen kannalta kannattavaa ja tekee hyvinvointialueen toiminnasta asukaslähtöistä ja osallistavaa saadessaan asukkaiden äänen kuuluviin. Järjestöt tunnistavat vaikeassa tilanteessa olevia ihmisiä ja heidän tarpeitaan, myös hiljaisia signaaleja, ja toimivat tämän tiedon välittäjinä hyvinvointialueen toiminnan ja palveluiden kehittämistyöhön.

Järjestöjen kautta mahdollistuu asukkaita osallistava toiminta: Järjestöissä toimivat ihmiset ovat usein yhteiskunnallisesti aktiivisia toimijoita ja toisaalta järjestöt myös aktivoivat sellaisia ihmisiä, jotka ovat passiivisia osallisuuden ja vaikuttamisen osalta. Järjestöyhteistyön kautta hyvinvointialueilla voidaan vahvistaa asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksien turvaamista ja kokemusta kuulluksi tulemisesta. Järjestöjen avulla asukkaiden tukena toimii myös iso joukko vapaaehtoisia toimijoita mahdollistamassa osallisuuden ja vaikuttamisen edistämistä.

2. HYVINVOINTIALUE TIEDOTTAA SELKEÄSTI TOIMINNASTAAN JA YHTEISTYÖMAHDOLLISUUKSISTA JÄRJESTÖILLE JA HUOLEHTII, ETTÄ TIETO JÄRJESTÖJEN TOIMINNASTA SAAVUTTAA ASUKKAAT

Viranomaisella on velvollisuus tuottaa ja jakaa tietoa (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 20 § ja hyvinvointialueen toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille (Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 29 §). Hyvinvointialueen viestintä sekä kasvokkain, paperisesti että sähköisesti avoimella ja saavutettavalla tavalla varmistaa järjestöjen mahdollisuuden tasapuoliseen tiedon saantiin (Direktiivi julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta (EU) 2012/2016).

heissa järjestöjen kanssa yhteistyössä kerätty tieto toiminnasta. Taustoittamisessa tulisi kerätä systemaattisesti sekä huolenaiheita että onnistuneita käytäntöjä hyvinvointialueen järjestöiltä. Hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa tulisi tunnistaa järjestöjen yleishyödyllinen toiminta eri tasoilla (paikallinen, alueellinen ja valtakunnallinen). Hyvinvointialueen antama tuki järjestöille ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö tulisi kuvata alueellisessa hyvinvointikertomuksessa niin, että vältetään välinputoamiset suhteessa kuntien antamaan tukeen. Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa tulisi kuvata myös eri kunnissa toimivia järjestöyhteistyön malleja. Hyvinvointikertomuksessa tavoitteet tulisi olla laadullisen kuvauksen lisäksi kirjattuna mitattavaan muotoon, jolloin seuranta ja arviointi on mahdollista.

Kaupungistumisen, väestörakenteen muutosten ja maahanmuuton myötä myös Suomessa alueellinen eriarvoistuminen on yhä merkittävämpi yhteiskunnallinen huolenaihe. Elämme monitasoisessa maailmassa, jossa globaalit ilmiöt ja ongelmat vaikuttavat paikallistason elämään hyvin eri tavoin. Sote-palveluiden siirtymässä hyvinvointialueelle on tärkeää huomioida alueelliset eroavuudet ja erityistarpeet. Muutotappiosta ja väestön ikääntymisestä kärsivän maaseutupaikkakunnan sote-haasteet poikkeavat

merkittävästi kasvukeskuksen kaupunginosista, joiden asukasenemmistön muodostavat maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet. Jotta alueellista eriarvoistumista kyetään kaventamaan, tarvitaan erilaisilla alueilla erilaisia keinoja käydä vuoropuhelua asukkaiden ja järjestöjen kanssa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kaupunginosien tai suuralueiden aluefoorumit, asukasraadit, mutta myös verkon välityksellä toteutettu asukas- ja järjestöosallistuminen.

Hyvinvointialueen ja järjestöjen välisillä toiminnallisilla yhdyspinnoilla rakennetaan hyvin toimivia palveluja asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvointialueen aluevaltuusto huolehtii monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista järjestämällä asukasraateja, keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä osallistamalla niihin järjestöjä. Hyvinvointialueen toimielimissä on palveluiden käyttäjien edustus ja järjestöedustaja. Vammais- ja vanhusneuvostossa sekä nuorisovaltuustossa on edustus kyseisistä henkilöistä ja heidän omaisistaan sekä heidän edustamistaan järjestöistä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmään on nimetty järjestöedustaja. Järjestöjen edustajia osallistetaan hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman laatimiseen.

TIEDON KULUN JA TIEDOTUKSEN VARMISTAMISEKSI TOIMENPITEET HYVINVOINTIALUEEN JA JÄRJESTÖJEN YHTEISTYÖN VARMISTAMISEKSI:

- Järjestöyhteistyön toimintamalli kuvataan kirjallisesti ja materiaali on tasapuolisesti kaikkien käytettävissä.
 - Yhteisen näkemyksen, vuorovaikutuksen ja tiedonkulun varmistamiseksi hyvinvointialueen on hyvä järjestää konkreettisia tapaamisia paikallisten järjestöjen kanssa säännöllisesti.
 - Hyvinvointialueen kannattaa tehdä yhteistyötä järjestöjen kanssa mm. järjestämällä yhteisiä tapahtumia ja toteuttamalla yhteisiä kehittämissankkeita.
 - Hyvinvointialueen on hyvä mahdollistaa RSS-syötteiden tilaaminen kotisivuiltaan, jotta järjestöt voivat seurata itselleen tärkeiden asioiden ajankohtaisia päivityksiä. Hyvinvointialueen monipuolinen, selkeä ja tasapuolinen tiedottaminen lisää järjestöjen mahdollisuuksia toimia aktiivisesti. Tämä lisää yhteistyömahdollisuuksia sekä järjestöjen ja hyvinvointialueen että järjestöjen välillä.
 - Järjestöille hyvinvointialueen taholta suunnattujen avustusten hakemiseen ja toimitilayhteistyöhön liittyvät ohjeistukset, yhteistyöstä ja avustuksista päättävät tahot ja kumppanuuksien rakentajat tulee olla avoimesti tiedossa ja selkeästi löydettävissä. Tämä tukee myös hyvinvointialueen avustuskäytäntöjen yhtenäistymistä.
- Jotta järjestöjen monipuoliset toiminnot ovat asukkaiden tavoitettavissa ja näin hyte-hyödyt mahdollista saavuttaa, tarvitaan koordinoitua järjestötoimintojen kokoamista ja sujuvaa viestintää. Hyvinvointialueen tulee etsiä yhdessä järjestöjen kanssa paras tapa koota keskitetysti järjestöjen toimintatiedot samaan paikkaan. Vaihtoehtoina ovat esimerkiksi hyvinvointialueen ylläpitämä tietopankki, kumppanuussopimuksen tekeminen järjestön kanssa, joka ylläpitää tietopankkia tai jonkin olemassa olevan alustan hyödyntäminen. Oleellista on, että tieto on koottu helposti saavutettavaan paikkaan, se on päivitettyä ja kirjaustavaltaan asiakasystävällistä.
- Asukkaiden lisäksi yhteinen tietopankki hyödyttää myös esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueen asiakastyössä työskenteleviä. Hyvällä viestinnällisellä yhteistyöllä tuetaan

myös järjestöjä, jotka näin tavoittavat kohderyhmäänsä ja saavat toimintaansa mukaan myös aktiivisia uusia vapaaehtoisia ja toimijoita. Osa asukkaista toimii jatkossakin ilman älylaitteita ja internet-yhteyttä. Järjestöjen toiminnasta voidaan tiedottaa heille esim. hyvinvointialueen julkaisuissa ja paikallislehdissä.

Aktiivinen vuorovaikutus järjestöjen ja hyvinvointialueen välillä hyödyttää suoraan asukkaita, jotka saavat näin tietoa järjestöjen tarjoamista palveluista ja toiminnasta. Samalla yhteistyö helpottaa hyvinvointialueen työntekijöitä, jotka osaavat paremmin ohjata asiakkaitaan järjestöjen toiminnan pariin. Järjestöjen kautta hyvinvointialue tavoittaa myös asukkaitaan, joilta saa tietoa ja palautetta hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja toteutukseen.

3. HYVINVOINTIALUEELLE ON NIMETTY JÄRJESTÖJEN KANSSA TEHTÄVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ VASTAAVA JÄRJESTÖYHDYSHENKILÖ, JOLLA ON TEHTÄVÄÄN SELKEÄ TYÖNKUVA, DOKUMENTOITAVAT TYÖMENETELMÄT JA RIITTÄVÄT RESURSSIT.

Sujuvan järjestöyhteistyön varmistamiseksi hyvinvointialueen tulee nimetä järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä vastaava järjestöyhdyshenkilö, jonka työtehtävät ja roolit sekä työhön varattu aika on kirjallisesti määritelty. Järjestöyhdyshenkilön tehtävä kiinnitetään hyvinvointialueen organisaatioon ja hänelle annetaan mandaatti järjestöjen kanssa toimimiseen sekä järjestöjä koskevien asioiden eteenpäin viemiseen hyvinvointialueella. Järjestöyhdyshenkilön tehtävässä huomioidaan kaikki hyvinvointialueen toimialat sekä järjestöjen osallisuus.

Järjestöyhdyshenkilöksi on hyvä nimitä henkilö, joka tuntee järjestöjä ja järjestötoimintaa laajasti. Järjestöyhdyshenkilön on hyvä olla mukana hyvinvointialueen keskeisissä vaikuttamistoimielimissä. Hyvinvointialueen tarpeista riippuen järjestöyhteistyöhön voidaan nimetä myös useamman henkilön tiimi.

JÄRJESTÖYHDYSHENKILÖN TEHTÄVIIN VOI KUULUA ESIMERKIKSI:

- järjestöjen ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön koordinointi, viestintä ja tuki eri tavoin (tiedotus, yhteiset tapahtumat ja foorumit)
- kaikille järjestöille suunnattujen tapaamisten järjestäminen järjestöjen asiantuntemuksen ja

kokemustiedon kuulemiseksi ja hyödyntämiseksi hyvinvointialueen työn kehittämisessä (esim. yhteistyössä 113 Sotejärjestöjen neuvottelukunnan ja Varsinais-Suomen liiton maakunnallisen järjestöjaoston kanssa)

- yhteistyö kuntien ja muiden hyvinvointialueiden järjestöyhdyshenkilöiden sekä hyvinvointikoordinaattoreiden kanssa (mm. osallistumalla hyte- ja järjestöyhdyshenkilöille järjestettäviin yhteisiin tapaamisiin)

Hyvinvointialueella tulisi määritellä selkeästi hyvinvointialueen ja järjestöjen yhteistyön organisointi sekä yhteydenpidon tavat. Tieto järjestöyhdyshenkilöstä ja hänen tehtävistään olisi hyvä olla helposti löydettävissä esim. hyvinvointialueen nettisivuilta.



TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA EDISTETÄÄN TAVOITTEELLISELLA JA YHDENVERTAISELLA TALOUDELLISELLA YHTEISTYÖLLÄ

1. HYVINVOINTIALUEEN JÄRJESTÄVÄSTÄMISEN PERIAATTEISTA SOVITAAN YHDESSÄ

Järjestöille myönnettävät avustukset, toimintatilat ja muut resurssit ovat ratkaisevan tärkeitä järjestöjen toimintakyvylle. Avustusten taso antaa hyvää tietoa sen arvioinnin tueksi, minkä suuruista panosta järjestöiltä voidaan yhteiseen hyte-työhön odottaa ja minkälaiset mahdollisuudet järjestöille siihen annetaan. Järjestöjen toimintaedellytyksissä kuntien ja hyvinvointialueen taloudellisella tuella on ratkaiseva merkitys.

AVUSTUSTEN KEHITTÄMISTYÖN TYÖKALUNA ON KÄYTETTÄVISSÄ KUVAUS SOTE-JÄRJESTÖJEN HYTE-TOIMINNOISTA JA NIIDEN MONIMUOTOISUUDESTA (KTS. LIITTEET). JÄRJESTÖJEN TOIMINTA VOI

- perustua vapaaehtoisuuteen,
- olla ammatillisesti ohjattua tai toteutettua toimintaa
- olla täysin yleishyödyllistä tai markkinaehtoista (ostopalvelut).

TOIMINTA VOI OLLA

- paikallista (esim. kunta, kaupunginosa, kylä),
- alueellista (esim. hyvinvointialue) ja/tai
- valtakunnallista.

Avustusjärjestelmään tulee valmistella vaikutusten arvioinnille rakenne, joka antaa tietoa hyvinvointialueelle mm. siitä, mitä tarpeita alueella on, miten järjestöjen toiminta vastaa tarpeeseen, miten järjestöjen toimintaa avustetaan ja millä laajuudella. Vaikutusten arvioinnin tueksi tulee avustustoimintaan laatia yhtenäinen raportointijärjestelmä, joka on riittävän helppokäyttöinen, jotta erilaiset järjestötoimijat voivat tasavertaisesti osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan. Saatu tieto tulee olla kuntien, hyvinvointialueen ja järjestöjen käytössä.

Suunnitelmallinen yhteistyö hyvinvointialueen ja järjestöjen välillä on sopimusperusteista. Sen

tueksi sovitaan kriteerit hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen välisen yhteistyön perusteista.

NIITÄ VOIVAT OLLA ESIMERKIKSI:

- järjestön toiminta täydentää hyvinvointialueen HYTE-toimintaa ja palveluprosesseja
- järjestö saa muualta toimintaansa avustusta, johon vaaditun omarahoitussuuden voi myöntää hyvinvointialue

Kriteerien ja yhdyspintojen määrittely yhteistyössä on tärkeää, mutta vaatii perehtymistä ja aikaa. Avustusperusteisesta yhteistyöstä sovitaan aina hyvinvointialueen ja järjestön välillä yhteisten kriteerien lisäksi tarvittaessa tapauskohtaisesti.

JÄRJESTÄVÄSTUSTEN JATKUVUUDEN TURVAAMINEN SIIRTÄMÄVAIHEESSA

Varsinais-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmatyöhön liittyvän hyte-työryhmän alainen järjestöprojektiryhmä ja 113 Sote-järjestöjen neuvottelukunta esittävät, että lain hyvinvointialueesta tullessa voimaan tehdään Varsinais-Suomessa sote-uudistuksen siirtymävaiheeseen

- päätös kuntien ja kuntayhtymien myöntämien järjestöjen sote-avustusten siirtämisestä sellaisenaan hyvinvointialueen vastuulle.
- päätös kuntien ja kuntayhtymien muiden hyte-toimintaan suunnattujen avustusten (esim. vapaa-aika-, liikunta- ja kulttuuriavustukset) jäämisestä kuntien vastuulle.

Tällä turvaamme järjestöjen toimintaedellytykset siirtymävaiheessa ja varmistamme järjestöjen avustettavan toiminnan jatkumisen siirtymävaiheen yli. Siirtymäaikana tehdään hyvinvointialueen ja järjestöjen yhteistyönä tarkemmat kuvaukset järjestöavustuksiin liittyvistä huomioitettavista kriittisistä yhdyspinnoista ja rakennetaan hyvinvointialueelle ja sen kunnille kestävä malli järjestöyhteistyöhön ja sen avustamiseen.

2. JÄRJESTÖJEN AVUSTUKSILLA VAHVISTETAAN HYVINVOINTITALOUTTA

Kansalaisjärjestöt ovat keskeisiä hyvinvointitalouden rakentajia. Järjestöt luovat osallisuutta sekä hyvinvoinnin edellytyksiä parantavia rakenteita. Järjestöjen toimintaa ohjaavat hyvinvointitalouden peruseräpäätökset ja järjestöjen toiminnassa korostuu yhteiskunnassa haavoittuvimmassa asemassa olevien tukeminen. Uuden hyvinvointialueen avustuskokonaisuuden luomisen tavoitteeksi tulee asettaa avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääntyminen sekä hakukäytäntöjen keventäminen.

AVUSTUSMUOTOJA OVAT ESIMERKIKSI

- pidemmät kumppanuuteen perustuvat avustukset,
- kehittämis- ja kokeiluavustukset sekä
- yksittäiset tapahtuma- ja kohdeavustukset.

Tuloksellinen hyte-toiminta järjestöissä edellyttää, että rahoitus on ennakoitavaa ja sopimukset pitkäaikaisia.

Nopeasti muuttuva toimintaympäristö vaatii toisinaan joustavia ratkaisuja asukkaiden ennakoimattomiin tarpeisiin. Järjestöt ovat usein niitä, jotka saavat ensimmäisenä tiedon eri kohderyhmien avun ja tuen tarpeesta. Järjestöt kykenevät ketterästi kehittämään uudenlaisia toimintatapoja muutos- ja kriisitilanteissa. Näitä toiminnan tarpeita varten hyvinvointialueella on oltava riittävä valmius nopeaan yhteistyön käynnistämiseen järjestöjen kanssa.

Avustuksiin ja kumppanuuksiin (kunta, hyvinvointialue) liittyviä prosesseja tulisi yhtenäistää, yksinkertaistaa ja sovittaa yhteen. Verkossa toimiva hyvinvointialue antaa mahdollisuuden avustusten haun yhtenäistämiseen ja hyvinvointivaikutusten keräämiseen sekä uusien avustuskäytäntöjen luomiseen. Tavoitteena on lisätä avustusten saavutettavuutta.

- Yhtenäiseen verkkoalustaan kootaan hyvinvointialueen ja sen kuntien avustusten haku ja raportointi.
- Avustusten hakuajankohdat ovat yhtenäisiä.
- Vahvistetaan poikkihallinnollista yhteistyötä ja etsitään uusia toimintatapoja. Avustusta jakava taho päättää, mikä toimiala avustuksen myöntää.

- Avustuksen käytön vaikutukset kootaan yhteiseen järjestelmään kaikkien tahojen käyttöön.
- Yhteisellä verkkoalustalla käydään kuntien, hyvinvointialueen ja järjestöjen keskinäistä keskustelua.
- Hyvinvointialue ja kunnat luovat osallisuutta tukevia keskustelu- ja palautekanavia järjestöille, asukkaille ja muille toimijoille.

Kansalaisjärjestötoiminnan avustamisen lisäksi hyvinvointialue ja kunnat voivat tehdä järjestöjen kanssa tavoitteellista yhteistyötä esim. ostopalveluilla tai palveluteleillä. Palveluita kilpailutettaessa tulee painottaa toiminnan laatua. Yksi vaihtoehto palveluiden hankinnassa on käyttää käänteistä kilpailutusta. Lainsäädännössä on tärkeä selkiyttää yleishyödyllisen toiminnan asemaa osana palveluvalikkoa.

3. HYVINVOINTI-INVESTOINTINA TARJOTAAN JÄRJESTÖJEN KÄYTTÖÖN ESTEETTÖMIÄ FYYSISIÄ TILOJA JA VERKKOALUSTOJA.

Asukkaita kohdataan sekä fyysisissä tiloissa että verkossa. Maksuttomia tai edullisia tiloja ja yhteisiä sähköisiä alustoja tarjoamalla varmistetaan järjestöjen monipuolinen toiminta.

- Tiloja ja verkkoalustoja tarjotaan järjestöjen käyttöön tasapuolisesti.
- Tieto tiloista ja verkkoalustoista sekä niiden käytöstä on helposti saatavilla.
- Tilojen ja verkkoalustojen käytöstä on selkeät, yhdessä sovitut käytännöt ja ohjeet.
- Tilat ja verkkoalustat ovat paikkakunnalla toimivien maakunnallisten tai valtakunnallisten toimijoiden käytettävissä.
- Tilat ja verkkoalustat ovat monikäyttöisiä, saavutettavia, esteettömiä, helppokäyttöisiä ja käyttäjälle maksuttomia.

Järjestöjen esteettömyys- ja saavutettavuusosaamista hyödynnetään tiloja ja verkkopalveluja kehitettäessä. Järjestöt otetaan mukaan uudis- ja korjausrakentamisen sekä verkkoalustojen suunnitteluun.



YHDYSPINNAT LUOVAT LISÄARVOA ASUKKAIDEN OSALLISUUTEEN, TOIMINTAAN JA PALVELUIHIN

Yhdyspinnoilla tarkoitetaan toimintoja ja tehtäväkokonaisuuksia, joiden asukaslähtöinen toteuttaminen edellyttää hyvinvointialueiden, kuntien ja järjestöjen yhteistä tahtotilaa ja käytäntöjä järjestää asukkaille mahdollisuuksia osallistua toimintaan tai saada tarvitsemiaan palveluja. Asukkaiden kannalta tärkeintä on, että eri toimijoiden tiedonkulku, tuottajavastuut ja resurssit toimivat niin, että he saavat oikea-aikaisesti parhaan mahdollisen toiminnan tai palvelun järjestäjätahosta riippumatta.

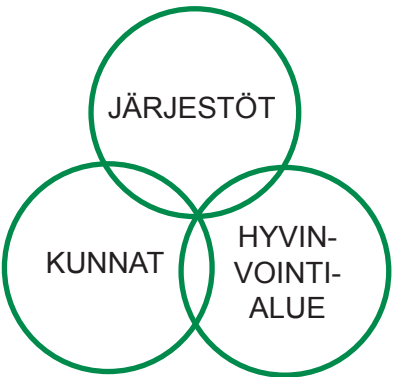
Hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan (hyte) sekä sosiaali- ja terveysten palvelujen (sote) välinen yhdyspinta on myös syytä tunnistaa (kuva 1). Hyte-palvelut täydentävät sote-palveluja, sekä mahdollisesti myös erityisiä osaamis- ja tukikeskuksia(ot) ja muita vaativan tason erityispalveluja. Asukkaan palvelupolun on oltava joustava eri toimintojen välillä molempiin suuntiin.

Kuva 1. Hyte-, Sote- ja Ot-yhdyspinnat asukkaan palvelupolulla.



Hyvinvointia ja terveyttä edistävät hyte-palvelut ja hyte-toiminta ovat lähellä kaikkien asukkaiden arkea. Hyte-kokonaisuudessa yhdyspintoja syntyy järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueiden välille (kuva 2).

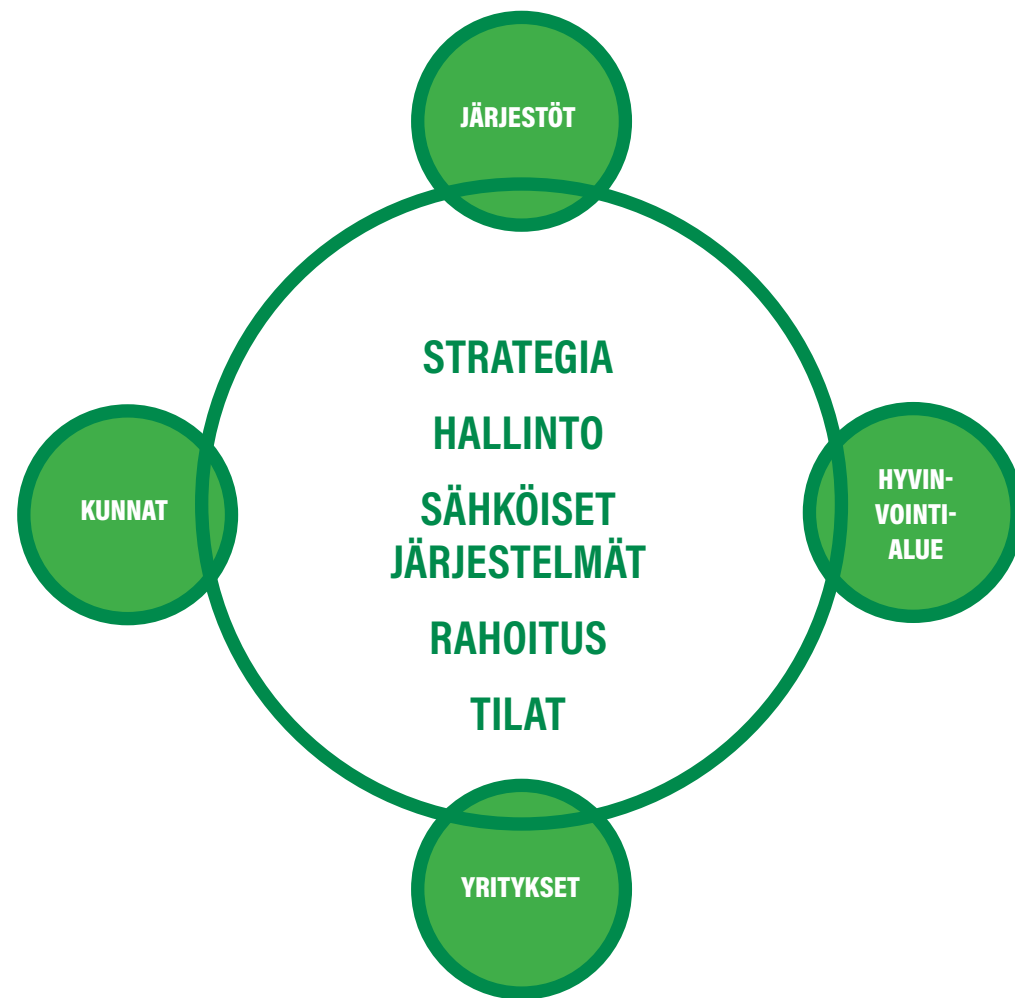
Kuva 2. Yhdyspintoja syntyy järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueiden välille.



Asukkaiden tarpeisiin vastaaminen edellyttää toimivia palveluketjuja sekä tehokasta palveluihin tai toimintaan ohjaamista. Yhdyspinnoilla toimivien organisaatioiden välisen verkostojohdajuuden (järjestämisen integraation) on oltava toimivaa. Kaikilla yhdyspintatoimijoilla tulisi olla yhtäläinen ajatus siitä mihin palveluintegraatiolla tähdätään (hallinnollinen integraatio) ja mitä osuutta mikäkin organisaatio palveluketjussa hallinnoi ja toteuttaa (asiakastason palveluintegraatio). Omatyöntekijän tai vastuutyöntekijän rooli on merkittävä asiakkaan palvelujen yhteensovittamisessa ja yhteistyössä eri tahojen kanssa. Yhdyspintojen riskit, esimerkiksi toiminnalliset aukot, päällekkäisyydet tai tiedonkulun haasteet, on tärkeä tunnistaa.

Seuraavassa kuvassa (kuva 3) esitetään esimerkkejä hyte-yhdyspinnalla olevista tärkeistä kokonaisuuksista, joiden toimivuus on tuloksellisen ja vaikuttavan hyte-toiminnan onnistumisen edellytys. Tähän kuvioon on lisätty myös yritykset, jotka ovat usein palvelujen tuottajan roolissa. Kuvan jälkeen eri kokonaisuudet avataan lyhyesti.

Kuva 3. Esimerkkejä HYTE-yhdyspinnalla olevista kokonaisuuksista



STRATEGIA

Strateginen yhdyspinta on lähtökohta hyvinvointialueiden, kuntien ja järjestöjen väliselle yhteistyölle. Strateginen yhdyspinta voi liittyä esimerkiksi rakenteelliseen, hallinnolliseen, taloudelliseen ja sisällölliseen yhteistyöhön. Järjestöillä on tärkeä strateginen rooli asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden sekä osallisuuden vahvistajana. Järjestöjen osaaminen, toiminta ja palvelut on hyvä kuvata osana hyvinvointialueen monitoimija- ja monituottajamallia.

HALLINTO

Yhdyspintatyön toimivuuden kannalta hallinto on rakennettava kaikissa yhdyspinnoissa mukana olevissa organisaatioissa niin joustavaksi, että organisaatioiden toiminnalliset rajat eivät estä käytännön yhdyspintatyötä. Organisaatorajat

ylittävää yhdyspintatyötä voidaan tehdä esimerkiksi sosiaali- ja terveyssektorilla julkisen sektorin, järjestöjen ja yritysten oman toiminnan ylittävässä tavoitteellisessa yhteistyössä. Hallinnon on mahdollistettava organisaatorajat ylittävä yhdyspintatyö johtamismallissaan ja strategisessa suunnittelussaan. Tämä edellyttää yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sopimuksia. Yhdyspintatyön on oltava osa johdettua operatiivista toimintaa, jossa rajoja ylittävä toiminta nähdään osana normaalia, yleisesti sallittua työkuultuuria.

SÄHKÖISET JÄRJESTELMÄT

Sähköisillä järjestelmillä ja erilaisilla digitaalisilla ratkaisuilla edistetään toiminnan ja palveluiden suunnittelua ja toimintaprosesseja sekä

arviointia ja kehittämistä. Yhteisten sähköisten järjestelmien ja teknologisten ratkaisujen tavoitteena on lisätä asiakasarvon syntymistä ja ratkaista tai vähentää asiakkaan ongelmia. Erilaiset digitaaliset ratkaisut ja alustapalvelut mahdollistavat myös pienempien ja eri taustaisen toimijoiden liittymisen osaksi kokonaisuutta.

Parhaimmillaan reaaliajassa toimivat alustat kokoavat aluekohtaisen tiedon kaikista palveluntuottajista ja mahdollistavat sujuvien asiakaspolkujen rakentamisen yksilötasolla. Samalla ne luovat pohjaa myös ennakoinnille, asiakkuussegmenttikohdaiselle yhteistyön suunnittelulle. Tulee kuitenkin muistaa, että teknologia ja digitaalisuus ovat välineitä itse palvelun sisällön hyödyntämiseksi. Sähköisten järjestelmien tietosuoja ja saavutettavuus ovat tärkeitä.

Yksi mahdollisuus on kehittää toimintaa ja palveluita alustatalouden periaattein ja liittyä

tältä osin sosiaali- ja terveydenhuollon digitaaliseen toimintaympäristöön ja ekosysteemiin. Tällöin luovuttaisiin omista siiloista ja siirryttäisiin parantamaan tuottavuutta avaamalla omat rajapinnat ja yhdistämällä oma osaaminen, data ja verkostot kumppaneiden ekosysteemeihin. (Viitanen ym. 2017, 9)

Vaikka mahdollisuuksia olisikin paljon hyödynnettävissä, ei lainsäädäntö mahdollista ainakaan vielä yhteisen asiakassuunnitelman käyttöä yli hallinnon rajojen. Lisäksi on huomioitava, että yhteiset tietorakenteet puuttuvat. Digitalisatiossa mukana pysyminen vaatii resursseja ja osaamista, tämä saattaa olla järjestöille haasteellista. Hyte-toiminnan tuloksellisuuden kannalta järjestöjen digiosaamista tulee kehittää.

Nykyisiä sähköisiä alustoja ovat mm. Sociala Oy, Kuntien Tiera Oy:n Yhteisen hyvän alusta, Innokylä, toimeksi.fi, Suomi.fi



RAHOITUS

Kunnat ja hyvinvointialueet tukevat järjestöjen toimintaa avustuksilla ja hankkivat niiden palveluita ostopalveluina. Rahoituksen tulee olla läpinäkyvää, eikä sen muotojen tai niiden yhdyspintojen tule olla esteenä asiakkaan palvelun saamiselle. Hyvinvointialueen on tärkeää yhdes- sä järjestöjen kanssa löytää yhteiset linjaukset ja toimintatavat mm. seuraaviin tunnistettuihin rahoitukseen liittyviin yhdyspintoihin:

- Järjestön yleishyödyllisen toiminnan kumppanuus: kunta vai hyvinvointialue
- Järjestön toiminta, joissa yleishyödyllisen hyte-toiminnan ja myytävän sote-palvelun elementtejä
- Järjestöjen työllistämiseen liittyvä toiminta, joissa hyte- ja sote-tavoitteita ja vaikutuksia.
- Järjestöjen toiminta, joissa julkinen tehtävä tai ohjaus.
- Järjestöjen toiminta, jossa monitoimijarahoitus ja/tai -yhteistyö toiminnan/palvelujen järjestämisessä.

Järjestöjen rahoitusta koskeva epävarmuus liittyy rahapelitoiminnan tuottojen vähenemiseen sekä sosiaali- ja terveystalouden siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille. Järjestöjen epävarma rahoitustilanne heijastuu yhteistyön mahdollisuuksiin. Julkisen sektorin toimijat ovat nostaneet esille, että yhteistyötä on mahdo- tonta rakentaa epävarmalle kumppanuudelle. Erityisesti suunniteltaessa laajempia hyvinvointi- alueita ja monialaista tukea tarvitsevien asia- kassegmenttien palvelukokonaisuuksia, julkisen sektorin on voitava luottaa järjestöjen toiminnan pysyvyyteen sekä kykyyn tarjota osaamista suurillekin asiakasryhmille eri puolilla aluetta.

Rahoituksen niukkuuden ja määräaikaaisuuden on nähty myös vaikeuttavan toiminnan ja yhteistyön suunnittelua niin järjestöissä kuin julkisella sektorilla. Onko pienillä toimijoilla mahdollisuus olla mukana ilman kalliita inves- tointeja? Palveluita tuottavien järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyötä saattaa vaikeuttaa myös tulevaisuuden hankintakäytännöt ja hankintaosaamisen puute. Yhtenä ratkaisuna järjestöjen kilpailukykyyn lisäämiselle on nähty hankintojen tarjouskilpailuihin osallistuminen ryhmittyminä, jolloin palveluiden tuottaminen

suurella mittakaavassa on mahdollista myös pienemmille toimijoille.

Järjestöjen HYTE-toiminnalla tavoitellaan vaikuttavuutta yleisellä tasolla ja myös kustan- nusvaikuttavuutta eli aikaansaatuja hyvinvoin- timuutosten suhdetta toimintaan tai palveluihin panostettuihin kustannuksiin. Järjestöjen HYTE-toiminnan ja -palveluiden vaikuttavuuden osoittaminen on kuitenkin hyvin vaikeaa ilman tutkimuksellista pitkäaikaisseurantaa. Järjestöjen toiminnan ja rahoituksen jatkuvuuden kannalta tärkeää ja riittävää on kustannusvaikutusten osoittaminen, mikä sekin on haasteellista: Tuottaako järjestö saamallaan rahoituksella sellaista toimintaa, joka mahdollisesti vähentää kustannuksia muualla? Järjestöillä on kuitenkin hyvää osaamista arvioida toimintansa vaiku- tuksia rahoituksen jatkumisen edellytyksenä. Vaikutusten arviointiin on hyvä saada yhteismi- tallisia mittareita

TILAT

Tiloilla tarkoitetaan tässä yhteydessä fyysisiä ja virtuaalisia tiloja. Asiakkaan näkökulmasta ei ole eroa, mikä taho toiminnan tai palvelun taustalla on. Olennaista on, että tarpeeseen saatava apu tai palvelu toimii tarkoituksenmukaisissa, esteet- tömissä ja helposti saavutettavissa tiloissa.

Tilavuokrat tai verkkoalustamaksut saattavat aiheuttaa suhteellisen isot kustannukset eri toimijoille. Tämä koskee kaikkia tahoja taustasta riippumatta. Tilojen tehokas käyttö tuo kustan- nustehokkuutta. Tilojen osalta olisi tarkoituksen- mukaista, jos sekä julkisen että järjestösektorin tiloja ja verkkoalustoja voisi käyttää jousta- vasti asiakkaan tarve ja etu huomioiden. Tämä edellyttää toimivien tilojen lisäksi tehokasta tilavarausjärjestelmää.

ASIAKASOHJAUS

Yhdyspinnoilla tapahtuva asiakasohjaus on organisaatorajat ylittävää asiakkaiden palveluun ohjaamista niin, että sama asiakasprosessi jatkuu saumattomasti vaihdosta huolimatta. Asiakkaan ei tarvitse huomata yhdyspinnassa tapahtuvaa organisaatiosiihtymää. Yhdyspinta- työssä mukana olevien organisaatioiden johdon on mahdollistettava organisaatorajat ylittävä yh- dyspintatyö johtamismallissaan ja strategisessa suunnittelussaan. Luonteva yhteistyö edellyttää

yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sopimuksia. Toisaalta organisaatioissa, joissa rohkaistaan kokeilukulttuuriin, saatetaan nähdä hyvin erilai- sia yhdyspintainnovaatioita. Tärkeää on myös tunnistaa asiakasohjauksen hyviä käytänteitä ja jakaa niistä tietoa muillekin toimijoille.

PALVELUKETJUIEN SUJUVUUS

Organisaatioiden yhdyspinnassa korostuu toimiva verkostojohtaminen. Verkostojohtaminen yhdyspinnoilla on sitä, että organisaatioiden johto osaa luoda priorisointijärjestyksen oman organisaation tehtäville ja yhdyspintoihin liittyville yhteistyökumppaneiden tehtäville niin, että asiakaspinnassa olevat työntekijät tietävät yhdyspintatehtävien olevan olennainen osa myös omaa työtehtäväänsä. Työntekijöillä on sallittua käyttää yhdyspintatyöhön omaa työaikaansa, jos tällä yhdyspintaprosessilla saavutetaan asiakkaalle suurempi hyöty, kuin oma orga- nisaatio pystyisi yksin asiakkaalle antamaan. Verkostojohtamista normaalin organisaatiojohta- misen sijaan tästä tekee se, että yhdyspinnassa olevien kaikkien organisaatioiden johtajien tulee mahdollistaa tämä sama asia omassa organisaa- tiossaan.

Palveluketjujen sujuvuuteen vaikuttaa yhdessä sovittu toiminnan jaksottaminen ja erikoistumi- nen palveluketjun omimpaan toimialueeseen. Toiminnallisia päällekkäisyyksiä, aukkokohtia ja osaoptimointia tulee välttää tehokkaasti toimivassa yhdyspintatyössä, jossa yhteistyö hioutuu saumattomaksi. Sosiaali- ja terveys- alalla ammattilaiset kuvaavat moniammatil- lista työtettä jopa aidon asiakaslähtöisyyden edellytyksenä. Moniammatillisen yhdyspintatyön hyötyinä nähdään asiantuntijuuden jakaminen, päällekkäisen työn väheneminen ja työhyvin- voinnin lisääntyminen.

TUTKIMUS JA KEHITTÄMINEN

Hyvinvointiin ja terveyteen liittyvälle tiedolle ja tutkimukselle on kova tarve. Järjestöissä tehtävän kehittämistyön vahvuutena on, että asiakkaat/asukkaat/ihmiset voivat itse tulla mukaan myös tiedon tuottajiksi ja kehittäjiksi. Hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät kehittä- mistarpeet tulevat hyvin matalalla kynnyksellä järjestöjen tietoon, joten yhdessä toteutetut ja erilliset hankkeet ja projektit voidaan suunnitella tavoitteellisiksi sekä aidosti asiakaslähtöisiksi,

konkreettisiksi ja ihmisten arkeen sopiviksi kokonaisuuksiksi.

Käynnissä olevia tutkimuksia ja tutkimusperus- taisia tai käytäntölähtöisiä järjestöjen kehittä- mishankkeita olisi hyvä kartoittaa jo sote- ja hyte- valmistelun tueksi. Monella järjestöllä on henkilöstössään ammattilaisia, joilla on osaa- mista ja kokemusta tehdä taustatutkimuksia, erilaisia selvitystöitä, arvioida hankkeiden ja interventoiden vaikutuksia ja raportoida tutkimustuloksia käytettäväksi päätöksenteossa ja johtamisessa. Tutkimuksen ja kehittämisen osalta järjestöt tulee nähdä hyvinvointialueilla voimavarana ja resurssina. Järjestökumppa- nuuksia kannattaa aktiivisesti etsiä ja hyödyntää. Järjestöillä on paljon osaamista ja jo olemassa olevaakin rahoitusta erilaisiin kehittämishankkei- siin.

VIESTINTÄ

Viestinnän ja muun tiedonkulun on tärkeää olla mahdollisimman avointa, ennakoivaa ja saavutettavaa sekä eri toimijoiden välistä. Yhdyspintayhteistyö ei onnistu, jos viestintä ei toimi. Yhteisesti sovitut viestintäkanavat lisäävät tiedon hyödyntämistä oikea-aikaisesti. Viestin- täkokonaisuus koostuu ammattilaisten välisestä viestinnästä sekä hyvinvointialueen asukkaille suunnatusta viestinnästä. Järjestöillä on tärkeä rooli asiakkailta saatavan tiedon viestittämiseksi eteenpäin yhdyspintojen eri toimijoille.



KÄYTÖSSÄ OLEVIENTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTÄLYÄ

Hyvinvointia ja terveyttä edistävällä ns.

hyte-toiminnalla, tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on yksilöön, perheisiin, yhteisöihin, väestöön, elinoloihin ja elinympäristöön sekä palvelujen järjestämiseen kohdentuvaa toimintaa, jonka avulla parannetaan väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä vähennetään näihin liittyviä eroja väestöryhmien välillä. Lisäksi ehkäistään sairauksia, tapaturmia, syrjäytymistä ja muita sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä parannetaan työ-, opiskelu-, ja toimintakykyä ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Hyvinvointitalous on yhteiskunnan alue, jossa toimitaan hyvinvoinnin lisäämiseksi ja hyvän elämän edellytysten vahvistamiseksi tavoitteena yhdessä tehty hyvä elämä kaikille. Hyvinvointitaloudessa tuotetaan ja jaetaan hyvinvointia sekä investoidaan hyvinvointiin. Hyvinvointitaloudessa kaikkien ihmisten hyvinvointiin ja osallisuuteen panostetaan huomioiden heidän yksilölliset tarpeensa.

Hyvinvointi-investointi on panostus, jolla lisätään yksilön tai yhteisön hyvinvointia kestävästi. Tämän päivän hyvinvoinnilla luodaan perusta tulevaisuuden hyvinvoinnille, siksi lähes kaikki hyvinvointia lisäävät ja edellytyksiä parantavat panostukset ovat hyvinvointi-investointeja. Tämän päivän hyvinvointi on siis tulevaisuuden hyvinvoinnin pääomaa. Sosiaali- ja terveysalan järjestöt ovat keskeisiä hyvinvointi-investoijia ja hyvinvointitalouden rakentajia.

Sote-uudistusta on Suomessa valmisteltu jo useammalla hallituskaudella. Siinä julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa kehitetään vastaamaan yhteiskunnan muutoksiin. Tavoitteena on myös nopeuttaa hoitoon pääsyä. Uudistuksessa siirretään sosiaali- ja terveydenhuollon painopiste peruspalveluihin ja varhaiseen ongelmien ehkäisyyn sekä siirretään sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen järjestämisvastuu

kunnilta laajemmille itsehallintoalueille.

Sote-uudistuksen käynnistämiseen liittyvät lait hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa 2021 ja soteuudistuksen toimeenpano on käynnistynyt.

Varsinais-Suomen tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma on osa valtakunnallista sote-uudistuksen valmistelua. Ohjelmassa tarjotaan uudenlaisia toimintamalleja kunnille ja kuntayhtymille hyödynnettäväksi omien sote-palvelujen kehittämisessä. Alueellisen valmistelun hallinnointivastuu on Turun kaupungilla ja osatoteuttajina ovat kaikki Varsinais-Suomen kunnat. Ohjelma tekee yhteistyötä myös järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Varsinais-Suomen soten rakenneuudistushankkeella kehitetään alueen sosiaali- ja terveydenhuollon nivoutumista yhteen ja tarjotaan kunnille toimintamalleja, jotka auttavat tuottamaan entistä korkeatasoisempia, tasalaituisia ja ketteriä palveluita. Alueellisen valmistelun hallinnointivastuu on Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirillä. Osatoteuttajina ovat kaikki Varsinais-Suomen kunnat.

Varsinais-Suomen sote-palvelujen organisaatorajat ylittävä kehittäminen tukeutuu (hyvinvointialueen aloitukseen asti) kuntien ja kuntayhtymien hyväksymään **Varsinais-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmaan**. Päämääränä on, että asukkaille varmistetaan laadukkaat ja yhdenvertaisesti toimivat palvelut, jotka perustuvat todelliseen palvelutarpeeseen. Päämäärään on pyritty tiivistämällä entisestään perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen ja erikoissairaanhoidon välistä yhteistyötä. Kehittämistyössä huomioidaan lisäksi yhteistyö julkisen sektorin, yksityissektorin ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Hyvinvointialue on sote-uudistuksen myötä käyttöön otettu termi. Se on kunnista ja valtiosta erillinen julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto. Hyvinvointialue järjestää sille lailla säädetyt tehtävät. Hyvinvointialueen

lakisääteisiä tehtäviä ovat toiminnan alkaessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen. Hyvinvointialueet ovat alueeltaan nykyisiä maakuntia vastaavia, paitsi Uudenmaan maakunnan osalta poiketaan nykyisestä maakuntajaosta. Hyvinvointialueiden ylin päättävä toimielin on vaaleilla valittava aluevaltuusto.

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinta kuuluu hyvinvointialueen valtuustokausittaisiin tehtäviin. Hyvinvointikertomus kokoaa alueen kuntien vahvuudet ja huolenaiheet, kuvaa alueellisia ja väestöryhmittäisiä eroja hyvinvoinnissa ja terveydessä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita alueella, asettaa ja kohdentaa tavoitteita, resursseja ja alueellista toimintaa ja välittää tietoa valtionhallintoon. Kertomus ja sen suunnitelmaosa kuvaa kuntien ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä ja tukee strategista johtamista.

Järjestöllä tarkoitetaan yhdistys- ja säätiölaeissa määriteltä ihmisten tai yhteisöjen tiettyä tarkoitusta varten muodostamaa yhteenliittymää, joka on perustettu jonkin yhteisen aatteellisen tai hyödyllisen tarkoituksen toteutusta varten. Tässä asiakirjassa järjestöillä tarkoitetaan erityisesti yleishyödyllisiä kansalaisjärjestöjä, joita voidaan luokitella monin eri tavoin. Kansalaisfoorumin järjestöluokittelun mukaan näitä ovat mm. sosiaali- ja terveysalan järjestöt, urheilu- ja liikuntajärjestöt, kylä- ja kaupunginosajärjestöt, kulttuurijärjestöt, neuvontajärjestöt, palvelujärjestöt sekä vapaa-aika ja harrastusjärjestöt. Järjestö-sanalla viitataan myös yhdistyksiin ja säätiöihin kaikilla tasoilla, oli sitten kyseessä paikallinen yhdistys, maakunnallinen esim. piiritason toimija, valtakunnallinen liitto tai kansainvälinen toimija. Tällä asiakirjalla kuvataan erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöjä ja niiden yhteistyötä, mutta toimintamallia voi soveltaa myös muihin toiminta-alueen järjestöihin.

Järjestöjen kohderyhmänä voivat olla kaikki kansalaiset tai pieni erityisryhmä. Toiminnan ja tuen kohteena voivat olla kaikenikäiset ihmiset erityistarpeineen. Järjestöt ja yhdistykset tavoittavat usein sellaisia kohderyhmiä, jotka ovat jääneet eri syistä julkisten palvelujen ulkopuolelle, tarvitsevat täydentävää tukea tai hyvinvointia ja osallisuutta tukevaa toimintaa. Usein toiminta

suunnataan erityistä tukea tarvitsevaan ihmisryhmään.

Järjestöjen toimintaa voidaan toteuttaa hyvinvointialueella vapaaehtoistoimintana ja/tai ammattilaistyönä useimmiten julkisen sektorin (esim. hyvinvointialueen tai kuntien) tai muiden tahojen (esim. STEA, säätiöt) avustamana. Toimintaa voidaan toteuttaa myös ostopalveluina tai asiakasmaksuilla. Järjestöjen toiminnot voivat olla paikallisia, kuntakohtaisia, seutukunnallisia, maakunnallisia tai valtakunnallisia. Asiakaslähtöisyys, joustavuus ja ketteryys ovat sen suurimpia vahvuuksia ja tätä ominaisuutta tulee vaalia. Järjestöjen toimintaa ei voi jäykästi lokeroida tai määritellä ulkopuolelta keinotekoisia toiminta-alueita tai kumppanuusrooleja.

Yhdyspintakäsitteellä viitataan tässä dokumentissa järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueiden välisiin strategiaan, hallinnollisiin, taloudellisiin ja toiminnallisiin yhteistyön paikkoihin osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Yhdyspinta-ajattelussa järjestöt korostavat asiakaslähtöistä toimintatapaa ja järjestöjen toimintaedellytysten turvaamista sekä järjestöjen osaamisen ja resurssien monipuolista hyödyntämistä asukkaille tarjottavien palvelujen ja toimintojen lisäksi uudistusten suunnittelussa ja päätöksenteossa.





**VARSAINIS- SUOMEN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON
JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA, HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN
EDISTÄMISEN TYÖRYHMÄ / JÄRJESTÖPROJEKTIRYHMÄ**

Puheenjohtaja:

- Varsinais-Suomen Muistiyhdistys ry,
aluejohtaja Minna Rosendahl

Sihteeri:

- Lounais-Suomen neuroyhdistys ry,
toiminnanjohtaja Minna Härmä

Työryhmän jäsenet:

- Diakonissalaitos, Vamos Turku,
yksikönjohtaja Mia Oksa 2/2021 asti
- Invalidiliitto ry, Lounais-Suomi,
järjestöasiantuntija Sanna Leppäjoki-Tiistola
- Kaupunki- ja aluetutkija Tapio Peltomaa
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton
Varsinais-Suomen piiri ry ja Perheet
keskiöön -hanke (LSKL), järjestöpäällikkö,
järjestöagentti Katja Rippstein

- Markku Juhani Fingerroosin muistosäätiö sr,
toimitusjohtaja Päivi Heimonen 4-8/2021
- MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö,
säätiön johtaja Katariina Pärnä
- Raisio-Naantali Fountain House yhdistys ry,
johtaja Sami Peltola
- Turun ensi- ja turvakoti ry,
toiminnanjohtaja Heli Paasio
- Turun Mielenterveysyhdistys ITU ry,
toiminnanjohtaja Eeva Siivonen
- Turun TULE-tietokeskus,
koordinaattori Terhi Pihlajaniemi 6/2021 asti,
koordinaattori Jenna Walldén 8/2021 alkaen
- Varsinais-Suomen Vammais- ja
Pitkäaikaissairausjärjestöt VAPI ry,
toiminnanjohtaja Päivi Kukkonen

Lisätietoja:

Minna Rosendahl, p. 0400-653379,
minna.rosendahl@muistiturku.fi

**LÄMMIN KIITOS KAIKILLE, JOTKA OVAT ANTANEET OSAAMISTAAN JA
AIKAANSA KUVAUSTEKSTIEN MUOTOILUUN JO LUONNOSVAIHEESSA:**

Antti Parpo, muutosjohtaja 5/2021 asti, Turun kaupunki

Henna Hovi, Järjestöasiantuntija, Soste ry

Christa Carpelan, MLL Kaakkois-Suomen piiri ry

Perheet keskiöön! -hanketiimi, LSKL

Anne Astikainen, projektipäällikkö, Keski-Suomen sote-uudistus/Jyväskylän kaupunki

Marjut Aalto, järjestöasiantuntija, Varsinais-Suomen sote-palveluiden kehittäminen

Reeta Valta, järjestöasiantuntija, Järjestöjen sote-muutostuki

113 Sote-järjestöjen neuvottelukunta, Varsinais-Suomi

LÄHTEET JA MUUT HYÖDYLLISET LINKIT

ASIAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi:
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2020/20200241#idp446060320>

VALTAKUNNALLISTA YLEISTIETOA

SOTE-UUDISTUS.FI
<https://soteuudistus.fi/mika-sote-uudistus>

THL: HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN:
ALUEELLINEN HYVINVOINTIKERTOMUS, YHDYSPINNAT
JA OSALLISUUDEN TOIMINTAMALLEJA

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointikertomus>

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/yhdyspinnat-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisessa>

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141032/Esi-merkkeja_alueilla_paivitettyversio_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuudenedistaminen/heikoimmasa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit>

PEKKANEN, N, SAARISTO V, STÄHL T. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN RAKENTEET, PROSESSIT JA TOIMENPITEET KUNNISSA SEKÄ ALUEILLA 2020
<http://www.julkari.fi/handle/10024/139293>

TEAVIISARI
<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tiedonkeruu/54>

VIITANEN JUKKA, PAAJANEN REIJO, LOIKKANEN VALTO JA KOIVISTOINEN AKI (2017). DIGITAALISEN ALUSTATALOUDEN TIEKARTASTO. BUSINESS FINLAND.

https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/alustatalouden_tiekartasto_web_x.pdf

LUUKKONEN, MAJOINEN, KUOPILA (2016), RAJAPINNOILTA YHDYSPINNOILLE, KUNTALIITON JULKAISU

HEINONEN, IKONEN, KAIVOSOJA & REINA (2018), YHDYSPINNAT YHTEISEKSI MAHDOLLISUUDEKSI, STM RAPORTTEJA JA MUISTIOITA 8/2018

SANDSTRÖM, KEISKI-TURUNEN, HASSILA, AUNOLA JA ALAHUHTA (2018), MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ SOSIAALI- JA TERVEYSALAN AMMATILAISTEN KUVAMAANA, OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT

VALTAKUNNALLISIA JÄRJESTÖTOIMINNAN KUVAUKSIA

AUVINEN TERHI, MÄÄTTÄ ANNE, RANTAMÄKI PETRA JA HAUTA-AHO HANNA (2021). JÄRJESTÖT JA TULEVAISUUDEN SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUS. SELVITYS SUJUVIEN JA ASIAKASLÄHTÖISTEN YHTEISTYÖPROSESSIN RAKENTAMISEKSI. ALUSTAPALVELU SOCIALA OY

SOSTE RY: SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖT SUOMESSA
<https://www.soste.fi/sote-jarjestot/sosiaali-ja-terveysjarjestot-suomessa/>

SOSTE RY: VIISI TEEIÄ ELINVOIMAISEN JÄRJESTÖTOIMINNAN EDISTÄMISEKSI
https://www.meidanhame.fi/assets/files/sites/11/2019/10/JMM-SOTE_teesit_v2.pdf

SOSTE RY, MINTTU OJANEN: BLOGI:
<https://www.soste.fi/blogikirjoitus/soten%e2%80%afrahoitusmalli-palkitsee-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisesta%e2%80%afseka-kuntia-etta-hyvinvointialueita%e2%80%af-%e2%80%aftulevaisuudessa%e2%80%afne-molemmat-voivat-tukea-jar/>

KANSALAIŠFOORUMI, PERUSTIETOA KANSALAIŠYHTEISKUNNASTA JA JÄRJESTÖISTÄ
<https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/>

JORMA NIEMELÄ: JÄRJESTÖT SOTE-SUOMEA RAKENTAMASSA, KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ
https://kaks.fi/wp-content/uploads/2019/05/niemela_jarjestot-sote-suomea-rakentamassa.pdf

PÄIVI HEIMONEN: JÄRJESTÖT, MUUTOS JA JOHTAJUUS. SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖJEN TOIMINNAN JA JOHTAJUUDEN RAKENTUMINEN YHTEISKUNNALLISTEN MUUTOSTEN KESKELLÄ, TAMPEREEN YLIOPISTO. 2019. YHTEISKUNTATUTKIMUKSEN TOHTORIOHJELMA
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1223-7>

THL: JÄRJESTÖT KUNNASSA
https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/jarjestot-kunnassa?fbclid=IwAR2aYaaFgqj4YLo2VvmxA4NyONBWY_Hw4WebdXXimB2pBqgS1j5YAYTXgxA

TUIJA BRAX: JÄRJESTÖJEN ROOLI MAAKUNTA- JA SOTE-UUDISTUKSESSA SELVITYSHENKILÖN RAPORTTI
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160957/STM_r26_18_Jarjestojen_rooli_maa-kunta-jasoteuudistuksessa.pdf

JÄRJESTÖ 2.0-TOIMIJA: JÄRJESTÖJEN JA MAAKUNNAN YHTEISTYÖRAKENNE -TOIMINTAMALLI
<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/jarjestojen-ja-maakunnan-yhteistyorakenne>

MAAKUNNALLISTA TIETOA JA KUVAUKSIA

VARSINAIS-SUOMEN SOTE-PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN
<https://vssotehankkeet.fi/>

<https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/varsinais-suomen-rakenne-uudistus/mukana>

<https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/varsinais-suomi-tulevaisuuden-sote-keskus>

VARSINAIS-SUOMEN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA
<https://vssotehankkeet.fi/content/uploads/2021/02/VS-soten-ja-CC%88rjesta%CC%88missuunnitelma-18.9.2019.pdf>

VARSINAIS-SUOMEN ALUEELLINEN HYVINVOINTIKERTOMUS
https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/hyvinvointikertomus_2017_nettiin.pdf

VARSINAIS-SUOMEN SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN VALMISTELU, HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN TYÖRYHMÄN JÄRJESTÖTYÖRYHMÄ: VARSINAIS-SUOMEN SOTE-JÄRJESTÖJEN HYTE-TOIMINTOJEN KUVAAUS 2018
<https://innokyla.fi/sites/default/files/2020-11/Sote-j%C3%A4rjest%C3%B6jen%20HYTE-toiminta%2C%20V-S%2C%2014.12.2018.docx.pdf>

VARSINAIS-SUOMEN KESKITETYN ASIAKAS- JA PALVELUOHJAUksen ASIAKASNEUVONTA.FI-PALVELUALUSTA
<https://www.asiakasneuvonta.fi/fi>

VARSINAIS-SUOMEN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA, HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN TYÖRYHMÄN JÄRJESTÖTYÖRYHMÄ: JÄRJESTÖYSTÄVÄLLISEN KUNNAN MAAKUNNALLINEN TOIMINTAMALLI 2020
https://innokyla.fi/sites/default/files/2020-11/JA%CC%88JESTO%CC%88YSTA%CC%88VA%CC%88LLINEN%20KUNTA_0.pdf

JÄRJESTÖSOTEHANKE 113: YHTEENVETO VARSINAIS-SUOMEN SOTE-JÄRJESTÖJEN JULKISISTA AVUSTUKSISTA 2018
<https://innokyla.fi/sites/default/files/2020-06/yhteenveto%20kunta-avustukset%202019%2C%20pdf.pdf>

DIGITALT FAMILJECENTER I EGENTLIGA FINLAND – BEHOV, UTMÄNINGAR OCH MÖJLIGHETER
[https://fskc.fi/Site/Data/2067/Files/Rapport_DFamC_FINAL%20\(1\).pdf](https://fskc.fi/Site/Data/2067/Files/Rapport_DFamC_FINAL%20(1).pdf)

POHJOIS-POHJANMAAN SOSIAALI- JA TERVEYSTURVAYHDISTYS RY: JÄRJESTÖYSTÄVÄLLINEN POHJOIS-POHJANMAA
<https://www.ihimiset.fi/jarjestoystavallinen-pohjois-pohjanmaa/>

KYMEN-KARJALAN SOSIAALI- JA TERVEYSTURVA RY: YHES ENEMMÄN! AGENTIT MAAKUNTIEN TOIMINTAA KEHITTÄMÄSSÄ -HANKE:
<https://soteagentit.fi/>

